

Kloosterkerk, Den Haag

2e zondag van de Veertigdagentijd – 'Reminiscere' – Exodus 24,12-18 en Matteüs 17,1-9
8 maart 2020 – ds. Rienk Lanooy

Gebed om ontferming

Graag doen we ons voor
als vrije
onafhankelijke mensen
we kunnen het leven aan
met af en toe
een rimpeling
maar binnen in ons
kan er onrust zijn:
wie ben ik
wie bent U
wat staat mij te doen
soms liggen we
er wakker van
dan weer
schermen we ons
er voor af
en laten we ons
maar meedrijven op de gang
van het alledaagse getij.
Maar hier kunnen we
die onrust
toelaten
voor onszelf
en voor U
en tot rust laten komen
door goede woorden
muziek
stilte
en daarom bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Ook de ander
soms onze meest naaste
weet niet altijd
wat er
in ons omgaat
we willen hem
er niet mee belasten
schaamte
speelt ons parten
we lossen het
zelf wel op.
Maar soms
is daar wel die ene
die ons begrijpt
en met ons meeloopt
zonder oordeel
schema
agenda.
Hoe weldadig
kan dat zijn
een luisterend oor
een goed woord
heilzame stilte
ook hier
vandaag
en daarom bidden wij U
Heer, ontferm U...

De hele wereld
kent onrust
die van het virus
dat onzichtbaar
rondwaart
die van de machtsspelletjes
van met geldingsdrang
behepte – meestal – mannen
om te lachen
zou het zijn
als het niet
zoveel mensen
zou treffen
in hun bestaan.
Maar gelukkig
staan er ook altijd
weer mensen op
die
zich willen inzetten
voor deze wereld anders
ze doen het
op hun eigen manier
zichtbaar
bescheiden
met succes
of tevergeefs
maar ze doen het
en daarom bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Preek

Het komt nu toch wel heel dichtbij, zei iemand deze week tegen me. En hij keek er een beetje angstig bij. Maar hoe dichtbij, daar konden we niets over zeggen. Het ging natuurlijk over hét virus. Schudt maar geen handen, zei hij, en bij gebrek aan hoed om af te nemen bogen we naar elkaar als geoefende Aziaten.

Wat kan een mens bang zijn. En de angst voor het onbekende is altijd groter dan voor de dagelijkse risico's die we zelf nemen. Iemand zei: het verkeer is qua levensbedreiging nog altijd gevaarlijker dan het virus. Maar we weten hoe dat gaat: wie daar zelf aan deelneemt, het stuur – letterlijk – zelf in handen heeft, gaat er van uit dat een ongeluk hem niet zo gauw zal overkomen. Maar het virus heeft geen stuur. Het is ongrijpbaar, onzichtbaar, onmerkbaar. Loop ik nu te hoesten of is het maar een kuchje? Het is als wandelen in een donker bos: je loopt misschien wat sneller, zingt een opgewekt liedje, luistert naar ieder kraakje, maar zeker voel je je niet: achter iedere boom schuilt mogelijk gevaar.

Angst is een van de basisemoties van een mens en daarom speelt ze in de bijbel een belangrijke rol. Het begint al op één van de eerste pagina's waar verteld wordt van Adam die bang is wanneer hij ontdekt dat hij naakt door de paradijselijke tuin loopt. Ook in het evangelie zijn er bange mensen. Bij Matteüs duikt de angst gelijk al aan het begin op, bij het geboorteverhaal, om niet meer weg te gaan: ook het laatste, het paasverhaal is doortrokken van angst.

Vanmorgen bevinden we ons ergens halverwege Matteüs' evangelie. We staan op een berg. Vorige week ging het hier ook over een berg. Dat was het verhaal van Jezus' beproeving. Toen werd Jezus door de diabolos, zijn tegenstrever een hoge berg op gevoerd. Vandaag gaat Jezus opnieuw een berg op, maar nu wordt hij niet meegenomen, nee, nu neemt hij zelf drie anderen, mee, Petrus, Jakobus en diens broer Johannes. En bij hen speelt in dit verhaal de angst een grote rol. Het is een angst in twee soorten.

Allereerst is er de angst van Petrus, die namens de andere twee het woord neemt. Het is niet de angst om iets te krijgen, maar de angst om iets kwijt te raken, om te verliezen wat je hebt. Wat hebben ze dan, die drie vrienden daar boven op de berg? Ze hebben een godservaring. Voor hun ogen ondergaat hun rabbi een metamorfose. Hij krijgt iets van een koninklijk, een hemels wezen. Matteüs gebruikt er de woorden licht, zon, wit, stralend voor, zoals hij zich later in het paasverhaal van hetzelfde soort woorden zal bedienen. Hij gebruikt ze – ik zou bijna zeggen – bij gebrek aan beter. Het is een topervaring die er om vraagt, om roept, beschreven te worden, maar die zich eigenlijk niet laat beschrijven. 'Ik heb er geen woorden voor', zeg je dan. Misschien had je ooit zo'n ervaring bij het horen van muziek, een enkel akkoord, een melodielij, bij de geboorte van een kind, bij de liefde die insloeg, bij die soms zo wonderlijke ervaring je te realiseren dat je er zomaar bent, dat je je gedragen wist. Dan kan het voelen alsof hemel en aarde elkaar voor even raken, een ervaring die dat moment, die dag, ja misschien wel je leven voorgoed verandert. Een 'life-changing experience', heet dat dan. Iets wat je niet organiseren kunt, maar zich voordoet, opeens.

Dat is wat de drie vrienden hebben daar boven op die berg: een ervaring van hemelse allure, een piekervaring, een topontmoeting met hun rabbi in de gestalte van zijn opstandingslichaam. Alsof het al Pasen is. En om dat te onderstrepen, voegen zich nog twee grote namen bij hem, Mozes en Elia, twee mannen om wier levenseinde de Eeuwige zelf zich ook bekommerd had door hen bij zich op te nemen. Zij benadrukken de onaardse sfeer, het is een moment met eeuwigheidswaarde.

Dat te hebben is mooi, maar dan komt de angst van Petrus naar boven. Hij beseft dat hij dit moment ook zomaar weer kan kwijtraken. Momenten met eeuwigheidswaarde duren vreemd genoeg zelden lang, laat staan eeuwig. Ze zijn er en voor je het weet zijn ze er niet meer. 'Kon het maar altijd...' en je kunt invullen wat je wilt. 'Kon het maar altijd kerstmis, vrede, zomer, vakantie zijn', – dat verlangen is in vele toonaarden bezongen. Momenteel gaat er een TV-reclame rond die ons moet aansporen een zomerhuisje te huren. We zien een moeder aan de rand van het zwembad, mooi weer, perfect gemaaid gras, een blinkende BBQ en ze doet aan haar kinderen een voorstel: 'Zullen we voor altijd hier blijven?'

En precies dat is wat Petrus verlangt als de angst om het momentum kwijt te raken in hem opkomt. Zullen we voor altijd hier blijven?

Als je zo dicht bij de essentie, het ware leven, bij de Eeuwige zelf bent, dat je hen bij wijze van spreken kunt aanraken, dan wil je dat vasthouden. Maar je kunt je afvragen: is het paradoxale niet juist, dat het essentiële, het ware leven, de Eeuwige zelf, zo essentieel, zo waar, zo Eeuwig zijn, omdat je hen niet vast kunt houden. Ze zijn er bij de gratie van de tijdelijkheid, van het 'zien, soms,

even'. En daarom is daar die angst van Petrus, en dat zou zomaar onze eigen angst kunnen zijn, dat je de dingen die er toe doen, de ontdekking van wat eeuwigheidswaarde heeft, kwijtraakt. Dat je ze niet vast kunt houden. Maar we weten: ze zijn niet fixeerbaar, ze vervliegen. Zoals God zelf niet bestaat in een voortdurende beschikbaarheid, als een smartphone altijd onder handbereik, altijd online. Inzetbaar wanneer het maar uitkomt. God als duizenddingendoekje. De kerkvader Augustinus zei het zo: 'Als je denkt iets van God begrepen te hebben, dan is dat wat je begrijpt in ieder geval niet God'.

Petrus probeert het nog wel: *Heer, het is goed dat we hier zijn. Als u wilt, zal ik hier drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia* (Matteüs 17,4). Maar terwijl hij zijn voorstel nog aan het doen is, schuift er een stralende wolk over Jezus, Mozes en Elia heen. Petrus' woorden worden overstemd door een stem uit die wolk die zegt: *Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde. Luister naar hem!*

En dan is daar de tweede angst in dit verhaal. Vreemd is het wel: waarom worden de leerlingen niet bang voor een hemels licht, – ja, zijn ze juist bang om dat te verliezen! – en vallen ze nu wel angstig neer voor een hemelse stem? Je zou zeggen: dat moet dan toch te maken hebben met wat die stem te melden heeft. *Luister naar hem*, naar mijn geliefde Zoon, zegt die stem. Wat is daar angstig aan? Ja, dat is de angst, niet om iets kwijt te raken, maar de angst dat tegen je gezegd wordt dat je iets kunt, dat je in beeld bent om iets te gaan doen, dat je, om het vromer te zeggen, geroepen bent. God zoekt de mens, zegt Heschel. Liever was je misschien aan de rand van het zwembad gebleven, in het stralende licht van de Messias. Maar dat is niet de bedoeling. Je wordt geroepen om op te staan en te gaan leven aan de hand van die vreemde woorden van Jezus. En angstig kan het zijn, om met die woorden de berg af te dalen en het gewone leven in te gaan met alles wat daar speelt, met alle angsten en onzekerheid.

Geert Mak schrijft in zijn boek *Grote verwachtingen* hoe rond de laatste eeuwwisseling er een ongekend optimisme heerst. Het was, om het in de woorden van het verhaal van vanmorgen te zeggen, alsof de wereld (nu ja, vooral de westerse wereld) zich permanent en voorgoed op de top van de berg kon laven aan haar zelfgeschapen eeuwig licht. Het communisme was verslagen, de geschiedenis was tot haar einde gekomen. Wat restte was: achteroverleunend de vruchten plukken van wat de nieuwe tijd te brengen had. Het zou echter anders lopen. We zijn die berg inmiddels al geruime tijd weer afgedaald, om niet te zeggen afgekieperd. De geschiedenis nam weer haar vertrouwde loop met nieuwe, maar zo vertrouwde oorlogen, met nieuwe maar zo herkenbare vluchtelingenstromen aan de grenzen van Europa, met nieuwe maar zo bekende zorgen over de enorme neveneffecten van onze welvaart. En de aloude vraag kwam weer op: 'En nu? Waar gaat het naar toe met de wereld? Wat staat een mens te doen?'

En in die wereld klinken die hemelse woorden: *Luister naar hem!* Kijk, gemeente, wij kunnen ons in ons geloof wel als Petrus blijven richten op onze piekervaringen, altijd maar op zoek naar een wonder, naar authentieke, oorspronkelijke geloofsbelevingen, naar essentie, waarheid, naar onze Lieve Heer zelf, maar hier vraagt de hemel ons iets anders te doen: *Dit is mijn geliefde zoon, luister naar hem!*

Luister naar hem! Naar zijn woorden van hoop, liefde en vertrouwen. Dat klinkt misschien mooi, maar het kan je ook bang maken om het werkelijk te doen. En Matteüs vertelt dan ook dat Jezus dichterbij komt, zijn vrienden aanraakt en zegt: sta op en wees niet bang. En ze kijken op en zien hem daar staan, alleen, zonder hemelse glans en glorie. Ze moeten het gewone leven in, zij, maar Jezus evengoed. Hij blijft niet achter op de berg, roept niet: zoek het maar uit. Hij gaat met hen mee, de wereld in. Het kan geen Pasen worden zonder Goede Vrijdag, het licht kan niet op waarde geschat worden, als het duister niet gekend wordt.

En natuurlijk: soms helpt het je, zo'n moment van eeuwigheidswaarde om weer verder te kunnen, een glimp, een fonkeling, een piekervaring. Maar daarna sta je weer met je voeten in de modder en is rest je niets anders dan te gaan aan de hand van de woorden die opgeschreven staan: *Luister naar hem! Sta op, wees niet bang!*

Als wij straks het avondmaal vieren, heeft dat – ik hoop het – iets van die bergervaring. Zo zou het tenminste kunnen zijn: we delen het brood en de wijn, met wie er is. Er is niet te veel voor de één en te weinig voor de ander. Er is aandacht voor wat de aarde geeft. En voordat we ontvangen, hebben we gegeven van wat we hebben, brengen het naar de tafel en verdelen het over wie het nodig hebben in deze kerk en in deze stad. Er klinkt hemelse muziek, er is rust, aandacht. Maar – als het er al is – het is maar even, we kunnen dat niet vasthouden. Straks dalen wij die berg weer af, we gaan de gewone wereld in, waar er overal nog te veel is voor de één en te weinig voor de ander, waar mens en aarde soms aandacht te kort komen, waar het grijs en grauw kan zijn. Waar je het moet doen met dat aloude verhaal, met de woorden: *Sta op en wees niet bang. Luister naar hem!*

Bronnen

Ulrich Luz, *Das Evangelium nach Matthäus*, EKK I/2, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener 1985

Gebeden, stil gebed en Onze Vader

Uw glans en glorie zitten 'm niet in de afstand die U houdt tot ons maar in de wens dichtbij ons te zijn daarom mogen wij vertrouwen op uw aanwezigheid hier in dit huis in ons hart en aan de tafel waar brood en wijn ons met u en elkaar verbinden. Wij bidden dat wij dit vertrouwen met ons meedragen	en uitdragen in de dingen die wij doen en naar de mensen die wij ontmoeten Wij bidden voor wie geregeerd worden door de angst, voor wie bang zijn voor wat er op hen afkomt de oorlog en de armoede de verdeeldheid en de willekeur ziekte en onzekerheid. Wij bidden	voor wie bang zijn in hun hart voor wie zoeken naar de weg die zij in hun leven zullen gaan om verheldering en mensen die hen helpen in hun keuzes. Wij bidden voor wie verdrietig zijn om wie zij verloren aan de dood en wij noemen in het bijzonder... en voor wie bemoediging nodig hebben en we noemen... en in stilte noemen wij...
---	--	--

*NB! Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.
U steunt ons werk ermee!*